

KONKURENCE – PŘIROZENÝ MOTOR ROZVOJE JADERNÉHO KNOW-HOW

Pavel Janík

*Managing Director CR
& VVER Global Coordinator*

Listopad 2015

Westinghouse Czech
@WECnuclear_CZ

Westinghouse je předním dodavatelem jaderných technologií. Dnes jsou technologie firmy základem poloviny všech fungujících jaderných elektráren na světě.

📍 Czech Republic
ap1000.westinghousenuclear.cz
🕒 Joined September 2012

TWEETS 389 FOLLOWING 624 FOLLOWERS 261 LIKES 60 LISTS 9

Tweets Tweets & replies Photos & videos

📌 Pinned Tweet

 Westinghouse Czech @WECnuclear_CZ · 3m

Konference **#NERS** proběhne již tuto středu. My vám ji přiblížíme prostřednictvím tweetů přímo z místa konání **#nuclear** buff.ly/1WEFf7x

👤 ↻ ❤️ 📺 ⋮

Westinghouse Electric Company

- Založil George Westinghouse v roce 1886 v Pittsburghu, stát Pensylvánie
- Společnost Westinghouse stojí za řadou technických počinů světového významu:
  - Technologie střídavého proudu
  - První komerční rozhlasové vysílání (KDKA-1920)
  - První jaderná ponorka: USS Nautilus
  - První kamera na měsíci
  - První komerční jaderná elektrárna

Westinghouse – globální hráč

Více než 60 poboček po celém světě

*Westinghouse joint venture operations

Westinghouse v Evropě

1962

společnost
Westinghouse postavila
první tlakovodní reaktor
(PWR) v Evropě

60%

jaderných elektráren v
EU je založeno na
technologii
Westinghouse

25

komerčních reaktorů v
Evropě bylo
vyprojektováno a
dodáno společností
Westinghouse

4,000

vysoce vzdělaných a
zkušených profesionálů v
Evropě, dalších 1500
smluvních spolupracovníků

- **54 z 58 reaktorů ve Francii** je založeno na licenční technologii Westinghouse
- **65 jaderných reaktorů v Evropě** využívá dodávek paliva Westinghouse (PWR – včetně VVER, BWR, AGR a Magnox)
- Působíme ve více než **10 evropských zemích**

● Westinghouse v Evropě

Země v Evropě
využívající jadernou
energii

Globální kompetence a zkušenosti

**Práce na
provozovaných
elektrárnách**

**Nové
elektrárny**

Jaderné palivo

**Vyřazování z
provozu**

**Centrum inženýrské
excellence**

**4 produktové linie podporované centrem
inženýrské excellence.**

PŘÍKLAD UKRAJINY: PROGRAM DIVERZIFIKACE DODÁVEK JADERNÉHO PALIVA

Ukrajina - situace

Produkce elektřiny na Ukrajině je silně závislá na jaderné energetice. Celková produkce elektřiny v zemi činila v roce 2014 168 284 GWh(netto),

z čehož 50% bylo vyrobeno v 15 jaderných elektrárnách – ty v roce 2014 vyprodukovaly 83 122,77GWh (netto).

Program kvalifikace jaderného paliva na Ukrajině (UNFQP) - Kontext

1/2

- Program kvalifikace jaderného paliva na Ukrajině (UNFQP) se v roce 1998 stal součástí Mezinárodního programu pro jadernou bezpečnost (INSP).
- Program INSP byl zahájen v roce 1992 poté, co kontroly prováděné po černobylské havárii na jaderných elektrárnách sovětského typu poukázaly na oblasti, kde bylo nutné zvýšit bezpečnost.

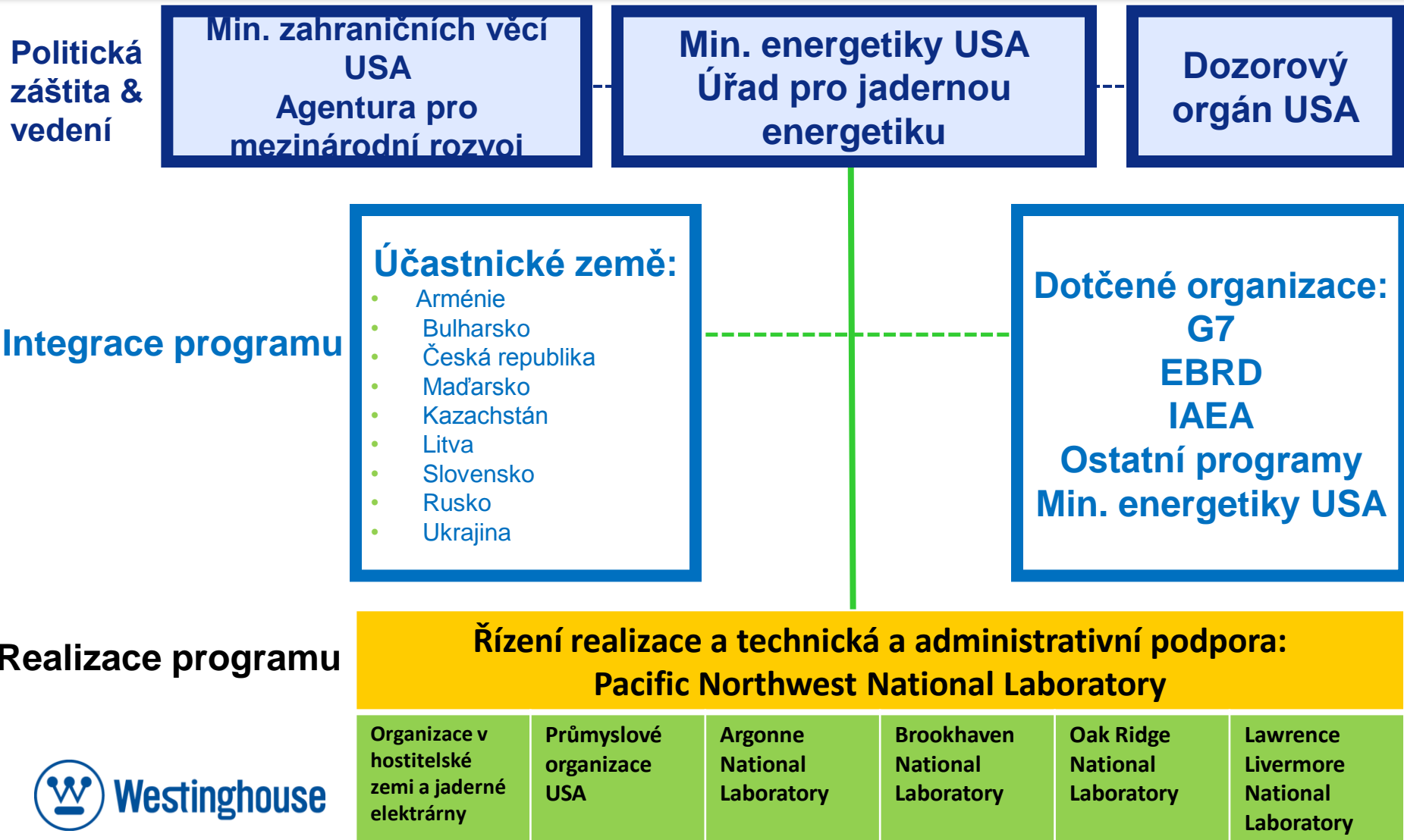
Program kvalifikace jaderného paliva na Ukrajině (UNFQP) - Kontext

2/2

- V rámci INSP vznikly projekty, jejichž cílem bylo snížit rizika a zvýšit bezpečnost provozu díky:
  - Používání simulátorů při školeních
  - Zlepšení bezpečnostních systémů
  - Transferu kapacit pro hloubkové hodnocení bezpečnosti elektráren
  - Transferu komerčních jaderných technologií

Ukrajina – Program kvalifikace jaderného paliva (UNFQP), Implementace

Program kvalifikace jaderného paliva na Ukrajině (UNFQP) - Cíle

Vytvořit na Ukrajině infrastrukturu potřebnou pro fungování konkurenčního trhu s jaderným palivem s důrazem na diverzifikaci zdrojů jaderného paliva.

- **Infrastruktura:** vytvořit na Ukrajině organizaci schopnou získat a provádět analýzu paliva a projektů aktivní zóny a jejich metodologii.
- **Diverzifikace:** aplikovat v ukrajinských elektrárnách palivové soubory, které nepocházejí z Ruska, s cílem kvalifikovat alternativního dodavatele.

KNOW – HOW

Program kvalifikace jaderného paliva na Ukrajině (UNFQP) - Postup

- Výběr hostitelské organizace na Ukrajině
- Transfer technologie a proškolení
- Vzorové zkušební palivové soubory (LTA)
- Jedna vsázka paliva(WFA)

Westinghouse Electric Co. (WEC) byl v rámci UNFQP vybrán pro transfer technologie a know-how.

KNOW – HOW

TRANSFER

Program kvalifikace jaderného paliva na Ukrajině (UNFQP) – Technologická infrastruktura

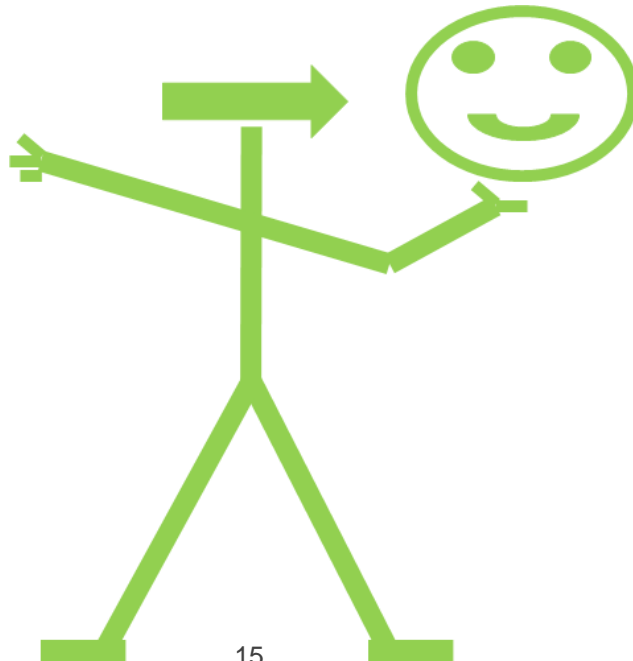
1/2

- V rámci UNFQP byla založena hostitelská organizace a byli vybráni její zaměstnanci – touto organizací se stalo **Centrum pro projektování aktivní zóny (CRCD/ЦПАЗ)** v Charkově
- Tři hlavní technické oblasti
  - Projekt jaderného paliva
  - Projekt aktivní zóny
  - Jaderná bezpečnost a licencování

Program kvalifikace jaderného paliva na Ukrajině (UNFQP) – Technologická infrastruktura 2/2

- CRCDD zavedl Systémem managementu kvality dle certifikace ISO-9001
- CRCDD hrálo klíčovou roli v procesu získávání licence na Ukrajině

Program kvalifikace jaderného paliva na Ukrajině (UNFQP) – Transfer technologie a proškolení

Proškolení projektových inženýrů na Ukrajině v

oblasti designu paliva, analýzy aktivní zóny a bezpečnostních kódů; fabrikace a testování paliva; zajištění kvality; licencování; optimalizace cyklu jaderného paliva. Provedl primárně Westinghouse.

TRANSFER

Zapojení do **projektu nového paliva pro reaktory VVER-1000**

KNOW – HOW

Proběhl **transfer provozních a návrhových kódů**, včetně kancelářského zařízení a PC

WESTINGHOUSE: DLOUHÁ HISTORIE POSKYTOVÁNÍ ŘEŠENÍ PRO TECHNOLOGIE VVER

Westinghouse – vývoj paliva pro VVER-1000

Temelín				Jihoukrajinská		
Konstrukce VVER – 9 mřížek				Konstrukce VVER – 16 mřížek		
Originální VVANTAGE 6	Modifikovaný VVANTAGE 6	Fáze 0	Fáze 1X	LTA	WFA	RWFA
2000	2005	2006	2007	2005	2009	2015-

BUDOUCNOST

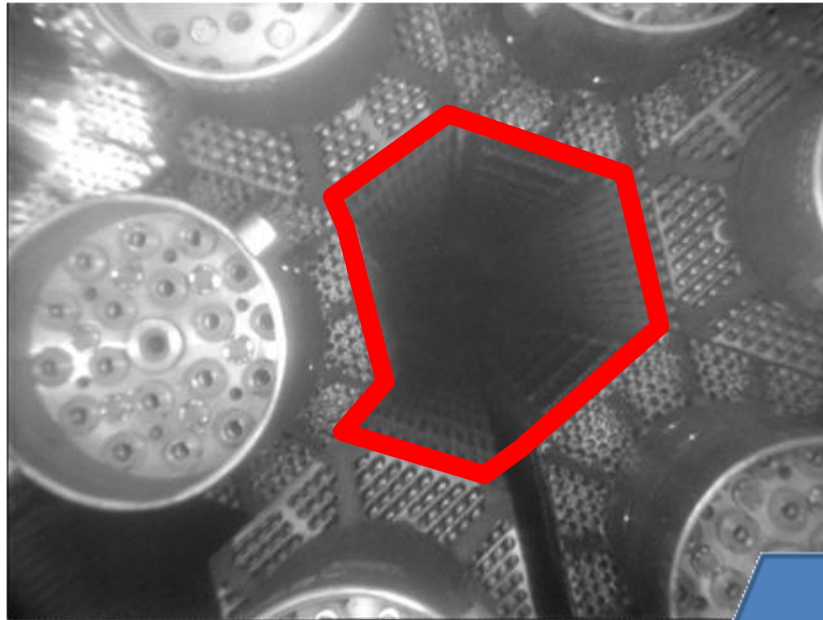

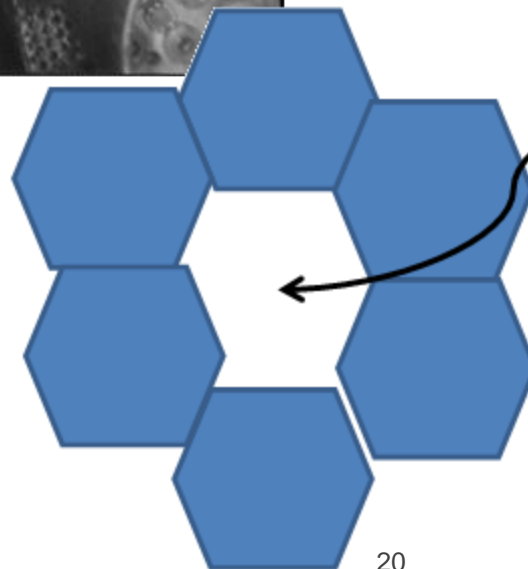
Westinghouse – vývoj paliva pro VVER-1000

- Původní konstrukce palivových souborů VVER-1000 v první Temelínské zóně měla problém s průhyby prutů a vedla k neúplnému zasunutí klastrů (IRI).
- Konstrukce byla během let postupně modifikována a problém s průhyby/IRI byl odstraněn s modelem Phase 1X.
- Zkušenost z Temelína i z ostatních reaktorů typu PWR byly posléze použity v konstrukci prvních testovacích souborů a prvních zavážených palivových souborů typu WFA pro Jihoukrajinskou JE.
- Modifikace konstrukce WFA byly vyvinuty jako reakce na problémy se zavážením na Jihoukrajinské JE v roce 2012 a vyústily v robustní konstrukci RWFA, která je v současnosti dodávána na Ukrajinu.

2012: problém se zavážením paliva na bloku č.3 Jihoukrajinské JE

Prázdná pozice kam palivový soubor měl být vsazen

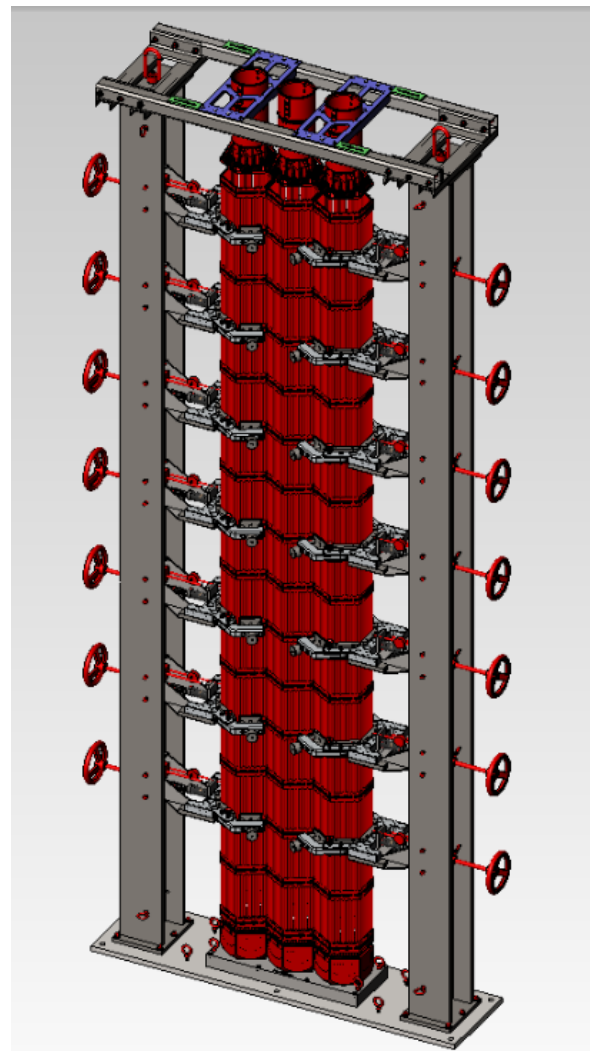
Konstrukce paliva VVER-1000 RWFA

- Temelín – vylepšení provozních parametrů
  - ZIRLO® - povlakové trubice a vodící trubky
    - Lepší korozní odolnost
  - Zdvojení přítlačných výstupků u horní a spodní mřížky
    - Zvýšení tuhosti konstrukce a zmírnění ohybů palivových souborů
  - Dlouhá zátka (proutku)
    - Zajišťující, že žádný úlomek na dolní mřížce nezpůsobí poškození proutku
- Ukrajina – vylepšení ke zmírnění ohybů rezidentních palivových souborů
  - Zesílení středních (mezilehlých) distančních mřížek
  - Eliminace nežádoucí vzájemného působení sousedních nátrubků
  - Použití sekvence zavážení, aby nedocházelo k “boxovacím” pozicím
  - Použití zavážecích přípravků, jako např. zavážecích maket

Testování vzájemného působení sousedních palivových souborů

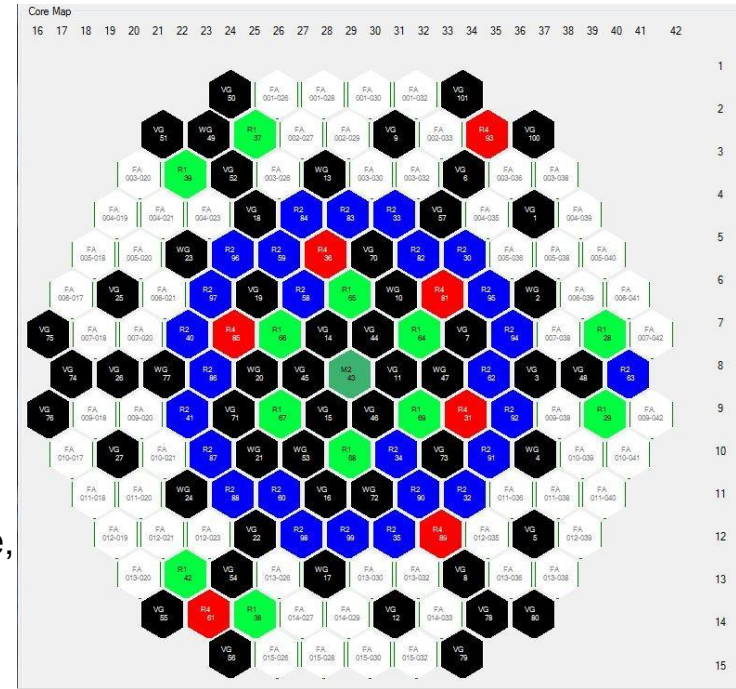
- Konstrukce RWFA byla ověřena rozsáhlým testováním vzájemného působení sousedních palivových souborů při zátěži paliva

Zavážení aktivní zóny

- 42 palivových souborů konstrukce RWFA bylo v březnu 2015 úspěšně zavezeno do 3. reaktoru Jihoukrajinské JE.

Různé barvy představují čerstvé, jedno-, dvou- a třileté palivové soubory.

- Zavedením optimalizace postupu zavážek do aktivní zóny a s pomocí maket v “těsných” pozicích bylo dosaženo značného snížení potřebných zavážecích sil.

Provozní výsledky

1/3

- 174 palivových souborů Westinghouse bylo ozářeno na Jihoukrajinské JE.
- Palivo Westinghouse typu VVER-1000 splňuje po celé období od roku 2005 veškeré provozní a regulatorní požadavky.
- Toto je prokazováno prostřednictvím zevrubných ročních inspekcí vykonávaných společně experty společností NAEK Energoatom a Westinghouse.

Provozní výsledky

2/3

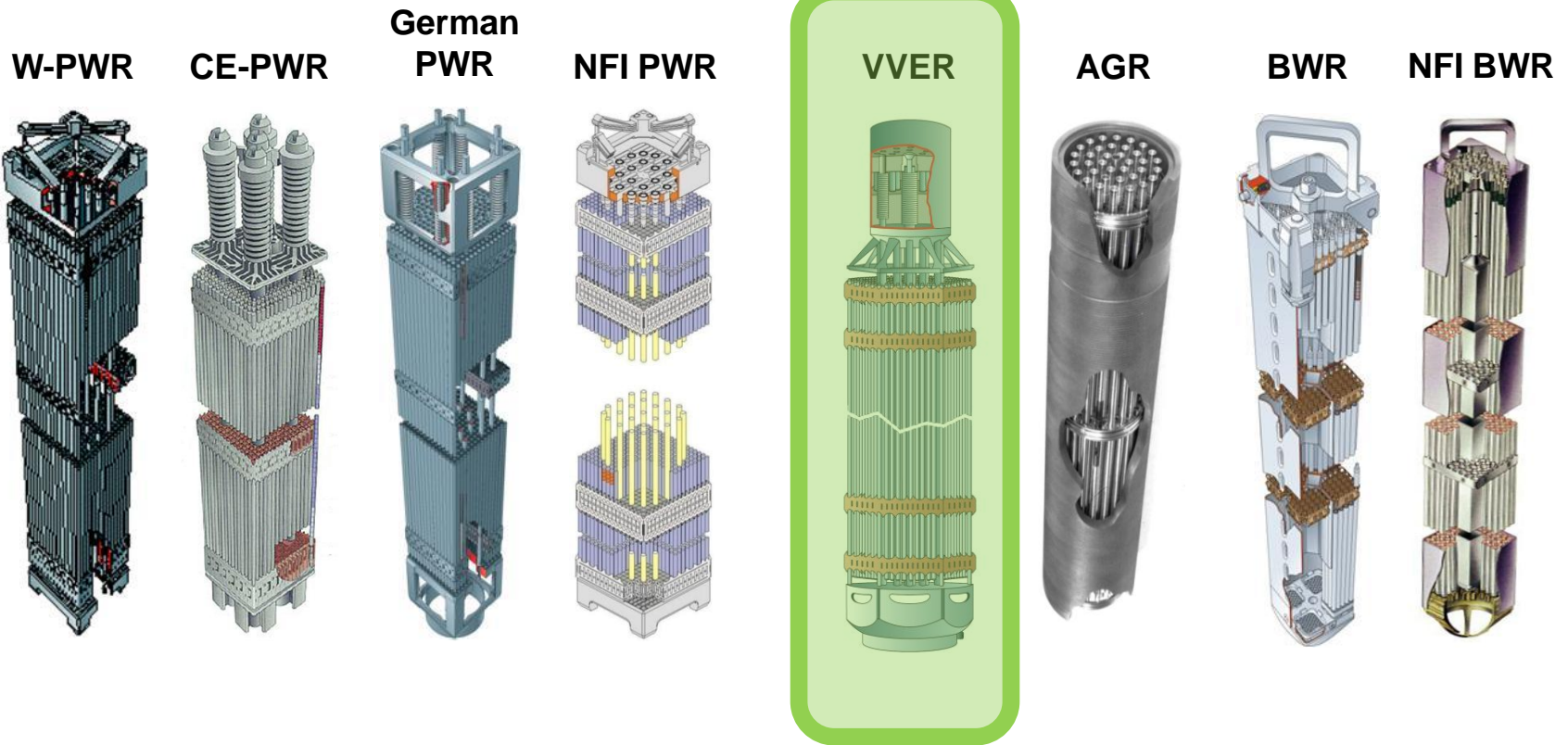
- **Žádné proutky Westinghouse nevykazují netěsnosti.**
- Prodloužení palivových souborů, růst a ohyb ozářených palivových proutků, koroze distančních mřížek a povlakových trubic jsou v rámci požadovaných návrhových limitů.
- Doby pádu klastrů (RCCA Drop Time) jsou v rámci požadovaných návrhových limitů.

Provozní výsledky

3/3

- V roce 2012 byl instalován mobilní stend inspekcí a oprav (MSIO) na 3. bloku Jihoukrajinské JE in 2012.
- **Bezpečné provozování směsné zóny bylo prokázáno prostřednictvím testovacího LTA programu a následnými vsázkami palivových článků.**

Jaderné palivo Westinghouse - produkty

Výzkum: ochrana zirkoniových slitin

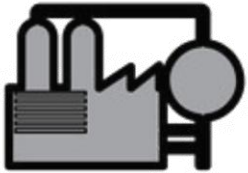
- Grant Technologické agentury ČR
- Westinghouse Electric Czech Republic + ČVUT + Fyzikální ústav AV ČR
- Cíl projektu: omezení nežádoucí chemické reaktivity povrchu zirkonových slitin v jaderných reaktorech pomocí **ochranné kompozitní polykrystalické diamantové vrstvy.**
- Finanční příspěvek od Westinghouse: přes 3 000 000 Kč
- Řešení: 2014 – 2016

Zajištění jaderného paliva

Těžba a zpracování

Konverze na UF_6

Obohacení

Výroba palivových souborů

Reaktory VVER
provozované v EU jsou
závislé na dodávkách
palivových článků od
jediného výrobce

Oborový trend: Diverzifikace

Tradiční přístup k zajištění bezpečnosti dodávek

‘Bezpečnost’ (dodávek)
znamená udržování více než
jedné možnosti.

Diverzifikace – strategie, kdy se nespoleháte na jediný zdroj/výrobce – je na celém světě běžnou praxí zajištění dlouhodobé spolehlivosti dodávek jaderného paliva.

Trh reaktorů VVER – stav diverzifikace dodávek paliva

ČEZ (Temelín)
zvažuje zahájení
testovacího LTA
programu paliva
Westinghouse

WEC je dlouhodobým
stabilním partnerem
Energoatomu (nejen) v oblasti
dodávek jaderného paliva

Westinghouse se
účastní programu
Euroatom ohledně
alternativního paliva
pro bloky VVER

Westinghouse
představuje reálnou
alternativu dodávek
paliva pro bulharské
reaktory VVER

**Děkuji za Vaší
pozornost.**

Dotazy...?

